

Darka Bilić

Institut za povijest umjetnosti

Radoslav Tomić
(1957. – 2024.)

foto: Izložba u galeriji umjetnina u Splitu Privatne zbirke u Dalmaciji, 2016.

U rano proljeće 2024. godine u Splitu, prerano nas je napustio akademik Radoslav Tomić. Odlaskom profesora Tomića izgubili smo jednog od najistaknutijih povjesničara umjetnosti na istočnoj obali Jadrana, znanstvenika iznimne intelektualne širine i čovjeka osebujne ljudske topline i blagosti. Njegov znanstveni i osobni doprinos ostat će zapamćen kao primjer rijetke temeljitosti, suzdržanog autoriteta i istinske predanosti jadranskom prostoru i njegovoj umjetničkoj baštini.

Akademik Radoslav Tomić svoj je profesionalni život posvetio sustavnom istraživanju i dokumentiranju umjetničkog naslijeđa hrvatske jadranske obale i njezina zaleđa. Neumornim terenskim radom, u izravnom kontaktu s umjetninama u crkvama, samostanima, privatnim zbirkama i muzejskim institucijama, postao je najbolji poznavatelj likovnog korpusa naše obale. Publikacijom rezultata svojih istraživanja, tijekom više od četiri desetljeća profesionalnog djelovanja, bilo muzejskog, konzervatorskog ili znanstvenog, kontinuirano je nadograđivao i produbljivao razumijevanje dalmatinske, dubrovačke i bokokotorske umjetničke baštine. Kao neprikosnoveni autoritet za novovjekovnu umjetnost Dalmacije te vodeći stručnjak za barokno slikarstvo na istočnoj obali Jadrana, brojnim atribucijama, interpretacijama i valorizacijom umjetničkih djela oblikovao je temeljna saznanja struke i dao nemjerljiv doprinos razumijevanju ovog segmenta hrvatske baštine i kulturnog identiteta.

Dosljednom primjenom metodologije utemeljene na preciznoj formalnoj analizi i stilskoj komparaciji, postavio je visoke standarde u struci. Zahvaljujući njegovim atribucijama i studijama, nebrojena su zanemarena ili nepoznata djela dobila svoje mjesto unutar povijesno-umjetničkih tokova, a brojni su majstori, slikari i kipari dobili nova ili preciznija vrednovanja svojih opusa. Na taj način obogatio je ne samo nacionalnu, već i širu regionalnu i međunarodnu umjetničku baštinu, doprinoseći njezinoj boljoj valorizaciji i razumijevanju u širem europskom kontekstu.

Profesorova bibliografija broji petnaest autorskih i sedam uredničkih knjiga te velik broj znanstvenih i stručnih radova objavljenih u uglednim domaćim i inozemnim časopisima. Djela poput *Splitska slikarska baština* (2002.), *Lorenzo Lotto – Portret Tome Nigera* (2021.), *Znakovi identiteta – Sveci zaštitnici u umjetnosti 17. i 18. stoljeća u Dalmaciji, Boki kotorskoj i Dubrovačkoj Republici* (2022.) ostaju neizostavna literatura za sve one koji se bave umjetnošću ranog novog vijeka na istočnojadranskom prostoru.

Paralelno s istraživačkim radom, profesor Tomić kontinuirano je radio na približavanju umjetničkih djela široj javnosti kroz organizaciju i sudjelovanje u velikim i značajnim izložbama. Bio je ključni suradnik na nekim od najvažnijih izložbenih projekata u Hrvatskoj i inozemstvu, čime je pridonio boljem razumijevanju i promociji hrvatske umjetničke baštine ne samo među znanstvenicima, već i u široj javnosti. Sudjelovao je u pripremi izložbi u Zagrebu, Splitu, Trogiru, Zadru, Vatikanu, Veneciji i Parizu, a osobito su značajne one održane u Galeriji Klovićevi dvori, poput *Zagovori sv. Tripunu. Umjetnička baština Kotorske biskupije* (2009.), *Tizian, Tintoretto, Veronese. Veliki majstori renesanse* (2011.) i *Sveto i profano. Slikarstvo talijanskog baroka u Hrvatskoj* (2015.). Ove su izložbe bile kapitalni projekti kojima je hrvatskoj i međunarodnoj javnosti prezentirana iznimna umjetnička baština istočnojadranskog prostora, dok su njegovi eseji u katalozima tih izložbi ostali temeljna literatura za daljnja istraživanja.

Njegov angažman u konzervatorskoj službi u Regionalnom zavodu za zaštitu spomenika u Splitu, gdje je od 1986. do 1998. godine djelovao kao konzervator savjetnik, bio je od presudne važnosti za očuvanje i valorizaciju brojnih crkvenih i privatnih zbirki, pojedinačnih umjetnina i arhitektonske baštine Dalmacije. Ne samo da je sudjelovao u administrativnim postupcima zaštite, već je i osobno popisivao, valorizirao i upućivao na nužnost konzervatorsko-restauratorskih intervencija, pritom uspostavljajući bliske kontakte s vlasnicima, župnicima i redovnicima koji su skrbili o umjetninama. Nakon odlaska iz konzervatorske službe, njegov se angažman u zaštiti kulturne baštine nastavio nesmanjenim intenzitetom – desetljećima je pratio restauratorske radove u splitskim, zadarskim i dubrovačkim restauratorskim radionicama, sudjelovao u planiranju godišnjih programa i stručno valorizirao umjetnine koje su prolazile kroz restauratorske zahvate. Njegova dugogodišnja suradnja s privatnim kolekcionarima, lokalnim muzejima i crkvenim institucijama nadilazila je profesionalne okvire, odražavajući njegovu strast i duboku predanost očuvanju hrvatske kulturne baštine. Zahvaljujući tom angažmanu realizirane su brojne stručne restauracije, otakupi umjetnina i izložbeni projekti.

Uz znanstvenu i konzervatorsku djelatnost, ostavio je dubok trag i u akademskoj zajednici. Generacije studenata zadarskog, zagrebačkog i splitskog sveučilišta imale su priliku učiti od njega, upijajući ne samo znanje o umjetnosti, već i njegovu metodološku rigoroznost i predanost istraživanju.

Bio je intelektualac staroga kova – nenametljiv, ali dosljedan u zahtjevu za znanstvenom izvrsnošću i temeljitošću. Posjedovao je širinu obrazovanja i pogled koji je nadilazio granice prostora kojim se bavio. Smrću akademika Radoslava Tomića hrvatska je povijest umjetnosti izgubila je jednog od svojih najistaknutijih istraživača i

stručnjaka za novovjekovnu umjetnost Jadranske Hrvatske te predanog čuvara i promicatelja umjetničke baštine. Njegova istraživačka metoda, neiscrpno znanje i energija u valorizaciji i za očuvanje kulturne baštine postavili su standarde kojima će se struka još dugo vraćati. Svojim primjerom pokazao je da poziv povjesničara umjetnosti nije tek profesionalna orijentacija, već da moramo imati i odgovornost i voditi brigu prema naslijeđu koje proučavamo.

Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske snimilo je 19. rujna 2022. u Zagrebu razgovor s povjesničarom umjetnosti Radoslavom Tomićem, koji je vodila Sanja Cvetnić. Snimka je dostupna na Youtube kanalu DPUH-a: www.youtube.com/@DPUH